

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
«Соціальна робота в пенітенціарних установах»
2019-2020 навчальний рік

Освітня програма: «Соціальна робота та соціальна педагогіка».

Спеціальність: 231 Соціальна робота.

Галузь знань: 23 Соціальна робота.

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський).

Викладач	Петровська Катерина Володимирівна
Посилання на сайт	http://bdpu.org/faculties/fdsso/structure-fdsso/kaf-social-pedagogy/composition-kaf-social-pedagogy/petrovskyka/
Контактний телефон	-
E-mail викладача	ev_petrovska@bdpu.org.ua
Графік консультацій	Щосереда з 14.00 до 15.00

Обсяг курсу на поточний навчальний рік

Форма навчання	Кількість кредитів\годин	Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота	Звітність
денна	3\90	18	18	54	залік
заочна		6	4	82	

Семестр: III семестр

Мова навчання: українська.

Ключові слова: пенітенціарні установи, перевиховання, ресоціалізація.

Мета курсу: сформувати мотиваційну, когнітивну та операційну складові готовності здобувачів вищої освіти до реалізації соціальної роботи з особливими групами отримувачів послуг в пенітенціарних установах.

Предмет курсу: соціальна робота в пенітенціарній системі.

Програмні компетентності:

ЗК-12 Навички міжособистісної взаємодії.

ФК-5 Здатність аргументувати добирати засоби, механізми соціально-правової та соціально-педагогічної підтримки клієнтів, безпеки життєдіяльності.

Результати навчання:

ПР-3 Здатен будувати професійне спілкування зі споживачами соціальних послуг.

ПР-9 Здатен упорядковувати та інтегрувати доцільні технології соціальної допомоги та соціального захисту.

Зміст курсу:

Тема 1. Загальні засади соціальної роботи в пенітенціарній системі.

Предмет, основні категорії пенітенціарної соціальної роботи, міждисциплінарний зв'язок. Принципи, завдання та функції пенітенціарної соціальної роботи в установах виконання покарань (УВП). Пенітенціарна соціальна робота: предмет, основні категорії, міждисциплінарний зв'язок. Основні принципи, завдання та функції пенітенціарної соціальної роботи в установах виконання покарань. Ефективна ресоціалізація як мета пенітенціарної соціальної роботи. Структура кримінально-виконавчої служби (пенітенціарної системи) в Україні. Кримінальна субкультура в Україні: роль та особливості кримінального сленгу, злочинний жаргон (мова аргю); значення кримінальних татуювань; особливості кримінальної ієрархії в місцях позбавлення волі. Роль обізнаності фахівців соціальної роботи в особливостях кримінальної субкультури, які реалізують соціальну роботу в УВП.

Теоретичні засади пенітенціарної соціальної роботи. Психологічні концепції покарання: концепція відплати І. Канта і Ч. Бредлі; концепція покарання як страхання чи попередження (І. Бентам і Ч. Беккарія); концепція покарання як виправлення чи перевиховання. Загальна характеристика Закону України «Про пробацію»: поняття, мета, завдання та принципи пробації; особливості національної моделі пробації, види пробації; правовий статус суб'єктів пробації.

Тема 2. Історія соціальної роботи у виправних закладах.

Соціальна робота в пенітенціарній системі зарубіжних країн. Особливості соціальної роботи в пенітенціарній системі Швейцарії. Специфіка соціальної роботи в тюрмах Фінляндії. Діяльність соціальних служб в пенітенціарних закладах Великобританії. Міжнародні стандарти соціальної роботи із засудженими в пенітенціарних установах. Соціальна робота в пенітенціарній системі США. Соціальна робота у в'язницях Німеччини. Діяльність соціальних служб в пенітенціарних установах Великобританії. Генеза системи виконання покарань, у тому числі щодо неповнолітніх, в Україні. Історія розвитку та сьогодення служби пробації в зарубіжних країнах (США, Англія, Велика Британія, Королівство Швеції).

Становлення засад соціальної роботи у вітчизняній пенітенціарній системі: основні етапи. Характеристика до пенітенціарного, або карального, етапу. Перші місця ув'язнення для неповнолітніх правопорушників. Характеристика пенітенціарного, або філантропічного, етапу. Характеристика виправно-трудового етапу. Радянська виховно-трудова колонія. Характеристика реформаторського етапу. Виховна колонія на сучасному етапі розвитку пенітенціарної системи в Україні.

Тема 3. Теоретичні основи та нормативно-правове забезпечення соціальної роботи як професійної діяльності співробітників виправних установ.

Теоретичні моделі професійної діяльності соціального працівника в установах виконання покарання. Кваліфікаційна характеристика спеціаліста з соціальної роботи в установах виконання покарання. Взаємодія спеціалістів з соціальної роботи з різними службами виправної установи. Опікунська рада як координатор соціальної роботи в УВП. Правові і організаційні основи соціальної роботи із засудженими.

Професійно-етичні основи соціальної роботи в пенітенціарних установах. Загальна характеристика вимог міжнародних стандартів і рекомендацій поводження із особами, засудженими до кримінальних покарань, не пов'язаних із позбавленням волі: міжнародні стандарти поводження із засудженими, як норми, принципи і рекомендації в галузі виконання покарань і діяльності органів та установ виконання покарань; міжнародні стандарти щодо правових санкцій, альтернативних тюремному ув'язненню, викладені у міжнародних документах: Мінімальні стандартні правила ООН стосовно заходів, не пов'язаних із тюремним ув'язненням (Токійські правила); Європейські правила щодо громадських санкцій та заходів, оголошені рекомендацією № К.(92)16 Кабінету міністрів, Ради Європи; Стандарти пробації, закріплені у Рекомендації № СМ/(2010)1 Комітету Міністрів Ради Європи про Правила Ради Європи про пробацію.

Тема 4. Основні напрями та технологія соціальної роботи з засудженими.

Зміст соціальної роботи в пенітенціарних установах. Діагностика соціальних проблем засуджених. Методи соціальної роботи з засудженими. Соціальна робота із засудженими в карантині. Соціальний працівник виправної установи як консультант. Роль соціальної роботи із ув'язненими на етапі слідчого ізолятору. Оцінка правопорушника, її основні принципи, фактори та інструменти криміногенного ризику (скорочена та повна форма оцінки ризиків, структура форми оцінки та техніка її заповнення). Групи підтримки в місцях позбавлення волі. Правові підстави та порядок здійснення волонтерської діяльності у пробації: напрями волонтерської діяльності, пов'язаної з пробацією, організація діяльності волонтерів пробації; права, обов'язки волонтерів пробації, організація волонтерської діяльності, пов'язаної з пробацією; права та обов'язки засуджених, до роботи з якими залучаються волонтери пробації. Техніки консультування засуджених. Мотиваційне інтерв'ювання. Консультування з фокусом на рішення. «Мапа сили» (power map).

Тема 5. Засуджені як об'єкти та клієнти соціальної роботи.

Особливості соціальної роботи з різними категоріями засуджених. Соціальна характеристика основних категорій засуджених, що потребують соціальної допомоги та підтримки. Специфіка соціальної роботи з неповнолітніми засудженими. Характеристика засуджених, що страждають алкогольною та наркотичною залежністю, та соціальна робота з ними. Особливості соціальної роботи з жінками, а також жінками, які мають дітей до 3-х років. Соціальна робота із засудженими пенсійного віку, інвалідами і престарілими. Соціальна робота із засудженими, що піддаються різним формам утиску. Соціальна робота із особами, засудженими до довічного ув'язнення. Алгоритм роботи з неповнолітніми, що скоїли злочин. Досвід закордонних країн в організації роботи з неповнолітніми та молодими особами, що відбувають покарання в місцях позбавлення волі. Виховна робота з умовно засудженими неповнолітніми.

Тема 6. Ресоціалізація та соціальна адаптація засуджених, що звільняються з місць позбавлення волі.

Засади здійснення підготовки до звільнення осіб, які відбувають покарання у виді обмеження або позбавлення волі на певний строк, у тому числі неповнолітніх. Мета, завдання та принципи підготовки засуджених до звільнення. Актуальні потреби та проблеми засуджених, які готуються до звільнення з місць позбавлення волі, у тому числі неповнолітніх. Побудова ефективної комунікації із засудженими. Основні завдання та зміст діяльності органів та установ, які беруть участь у підготовці засуджених до звільнення (установи виконання покарань; органи праці та соціального захисту населення; Центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді). Взаємодія між працівниками установ виконання покарань і суб'єктами соціального патронажу у здійсненні підготовки засуджених до звільнення. Особливості реалізації корекційних програм у ході підготовки неповнолітніх та молодих засуджених до звільнення.

Здійснення заходів психокорекції щодо підлітків на юнаків у межах діяльності пенітенціарних установ: загальні принципи організації програм корекції; мішені корекційної роботи; загальна мета та завдання корекційної роботи; кількість учасників, часова та просторова організація корекційної роботи; укладання контракту із засудженими про участь у корекційній роботі; форми роботи; елементи групової динаміки; техніки та процедура роботи; оцінка змін та психодіагностика як елемент корекційної роботи.

Методи навчання: словесні (пояснення, розповідь, лекція, вступна бесіда, сторітейлінг, навчальна дискусія); наочні (ілюстрування, опорний мультимедіа-конспект, скрайбінг, інфографіка); практичні (вправи, дослідні роботи, проектування).

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): заняття проводяться у формі дискусій, мозкових штурмів; висловлювання власної точки зору заохочується; нетерпимість до академічного плагіату.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: мультимедійне обладнання, інтерактивні дошки, ноутбук.

Система оцінювання та вимоги:

Поточний контроль

Денна форма

Тема 1.					
Лекційне заняття	Семінарське заняття	Самостійна робота	Індивідуально-дослідне завдання	Тестування за темою	Підсумкові бали
відвідування – 0,5	відвідування – 0,5 теоретична частина – 5 практичні завдання – 3	5	6	5	25
Тема 2.					
відвідування – 0,25 / 0,25	відвідування – 0,25/0,25 теоретична частина – 2/3 практичні завдання – 3/3	3	5	5	25
Тема 3.					
відвідування – 0,5	відвідування – 0,25/0,25 теоретична частина – 2/3 практичні завдання – 3/3	3	5	5	25
Тема 4.					
відвідування – 0,5	відвідування – 0,25/0,25 теоретична частина – 2/3 практичні завдання – 3/3	3	5	5	25
Тема 5.					
відвідування – 0,25/0,25	відвідування – 0,5 теоретична частина – 5 практичні завдання – 3	5	6	5	25
Тема 6.					
відвідування – 0,25/0,25	відвідування – 0,5 теоретична частина – 5 практичні завдання – 3	5	6	5	25
Загалом					150
Підрахунок					
Середнє арифметичне $150 \div 3$ кредити = 50 балів максимум / 35 мінімум					

Заочна форма

Тема 1.					
Лекційне заняття	Семінарське заняття	Самостійна робота	Індивідуально-дослідне завдання	Тестування за темою	Підсумкові бали
відвідування – 1	-	9	10	5	25
Тема 2.					
відвідування – 1	-	9	10	5	25
Тема 3.					
-	відвідування – 1 теоретична частина – 5 практичні завдання – 3	5	6	5	25
Тема 4.					
відвідування – 1	-	9	10	5	25
Тема 5.					
-	відвідування – 1 теоретична частина – 5 практичні завдання – 3	5	6	5	25
Тема 6.					
-	-	10	10	5	25
Загалом					150
Підрахунок					
Середнє арифметичне $150 \div 3$ кредити = 50 балів максимум / 35 мінімум					

Поточний контроль здійснюється за результатами усіх виконаних завдань, передбачених планами семінарських, самостійних, індивідуальних робіт тощо.

Нарахування рейтингових балів здійснюється відповідно до критеріїв оцінювання, систематизованих для кожного з видів робіт та представлено на електронній навчальній платформі Moodle БДПУ.

Підсумковий контроль

Допуск до підсумкового контролю здійснюється якщо здобувач вищої освіти набрав прохідний бал (35 балів).

Підсумковий контроль здійснюється в усній формі (відповіді на перелік запропонованих питань).

Загальна кількість балів за вивчений курс обчислюється таким чином: підраховується кількість балів, набраних під час поточного контролю за всіма заліковими кредитами, та ділиться на загальну кількість кредитів (визначається середній арифметичний бал). Потім до отриманого показника додаються бали, набрані під час заліку.

Підсумкова кількість балів визначається за формулою:

$$m = \frac{3K_1 + 3K_2 + 3K_3 + 3K_4}{n} + 50 = 100$$

де m – кількість набраних балів за вивчений курс;

n – кількість залікових кредитів;

50 балів – залік.

Поточний контроль								Середнє арифметичне за поточну роботу	Залік	Сума
Тема 1		Тема 2		Тема 3		Тема 4			50	100
1.1	1.2	2.1	2.2	3.1	3.2	4.1	4.2			
25		25		25		25				
Тема 5		Тема 6								
5.1	5.2	6.1	6.2							
25		25								

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності		Оцінка за національною шкалою
90-100	A	зараховано
78-89	B	
65-77	C	
58-64	D	
50-57	E	
35-49	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Список рекомендованих джерел:

1. Вайнола Р. Х. Технології соціально-педагогічної роботи. Курс лекцій для студентів спеціальності 6.010105 «Соціальна педагогіка» денної і заочної форми навчання / Вайнола Р. Х. – К. : КМПУ ім. Б. Грінченка, 2008. – С. 84-95.
2. Ведення випадку в роботі з засудженими фахівців служби пробації : метод. рекомендації / [І. Яковець, О. Янчук, А. Волік та ін.]. – К. : МБФ «Міжнародний Альянс з ВІЛ/СНІД в Україні», 2015. – 134 с.
3. Градецький А. В. Освіта як засіб виправлення засуджених // Держава та регіони // Сер. : Право. – 2015. – № 1 (47) – С. 51-55.
4. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери / за заг. ред. І. Звереві. – 2-ге вид. – Київ, Сімферополь : Універсум, 2013. – 536 с.
5. Журавель Т. В. Соціально-педагогічна робота з неповнолітніми в установах пенітенціарної системи / Т. В. Журавель // Соціальна педагогіка : навч. посібник / За заг. ред. О. В. Безпалько; Авт.-кол. О. В. Безпалько, І. Д. Зверева, Т. Г. Веретенко та ін. : – К. : Академвидав, 2013. – 312 с.
6. Караман О. Л. Теорія і методика соціально-педагогічної роботи з неповнолітніми засудженими в пенітенціарних закладах України : дис. ... доктора педагогічних наук : спец. 13.00.05 „Соціальна педагогіка” / Олена Леонідівна Караман. – Луганськ, 2013. – 440 с.
7. Кравець Р. С. Пенітенціарна психологія. Навч. посібник / Р. с. Кравець – К. : Алерта, 2018. – 2018. – 110 с.
8. Кримінально-виконавче право України : підручник / [О. М. Джужа, І. Г. Богатирьов, О. Г. Колб та ін.]; за заг. ред. О. М. Джужа. – К. : Атіка, 2010. – 752 с.
9. Лисенко М. І. Забезпечення права на працю засуджених в умовах ізоляції // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. : Юриспруденція. – 2015. – № 13. – Том 2. – С. 78-80.
10. Підготовка до звільнення осіб, які відбувають покарання у виді обмеження або позбавлення волі на певний строк, у тому числі неповнолітніх: метод. посібник / За ред. Т. В. Журавель, Ю. В. Пилипас ; Авт.-кол.: В. М. Вовк, Т. В. Журавель, В. М. Калівошко та ін. – К. : Версо-04, 2012. – 168 с.
11. Сюр С. В. Зарубіжний досвід отримання освіти засудженими : порівняльний аналіз // С. В. Сюр // Вісник Академії митної служби України. Сер. : Право. – 2010. – № 1. – С. 143–147.
12. Ягунов Д. В. Пенітенціарна система України : історичний розвиток, сучасні проблеми та перспективи реформування : монографія. – Одеса, Фенікс, 2011.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека БДПУ <http://edu.bdpu.org>
2. Сайт БДПУ <http://bdpu.org>
3. Медіатека ФДССО.